

SER
t.a.v. mevrouw drs. M. Hamer
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG

Datum
Utrecht, 10 juni 2021

ons kenmerk
21.03021
contactpersoon
Ernst Radius (radius@sociaalwerk.nl)

Onderwerp: Reactie van Sociaal Werk Nederland op het SER-advies:
Een kansrijke start voor alle kinderen; Naar inclusieve en toegankelijke voorzieningen voor kinderen van 0-13 jaar

Geachte mevrouw Hamers,

Sociaal Werk Nederland reageert graag op het advies waarin de SER de voorstellen doet aan het toekomstige kabinet. We zijn er blij mee: het is een goede stap, in de goede richting. Graag sluiten we als branche voor sociaal werk ook aan bij de kernwoorden die de SER gebruikt: toegankelijk, betaalbaar, kwaliteit en eenvoud.

Een kansrijke start voor ALLE kinderen van 0-13 jaar betekent wat betreft Sociaal Werk Nederland: extra aandacht voor juist die kinderen die het meest gebaat zijn bij een heel sterke pedagogische buurt. Dáár groei je op, dáár woon je, dáár moet je als kind kunnen rekenen op extra sterke pedagogische basisvoorzieningen. Zeker als je eigen ouders en de leefomstandigheden thuis tekortschieten. Op basis van een heldere, langetermijnvisie vanuit de gemeente, op basis van gezonde leefstijl, alle kansen voor elk kind mét bestaanszekerheid en talentontwikkeling, doorgaande leefstijl en leerstijl en veilig opgroeien in de buurt.

Wij zien net als de VNG, "de 15 burgemeesters" én de VNG-commissie Sociale impact COVID-19, dit post-corona tijdperk als hét moment om een 'sterke sociale basis opgroeien' integraal vorm te geven. Zet de transformatie jeugdzorg nu door: organiseer meer laagdrempelige pedagogische ondersteuning in de buurt. Juist in de minder kansrijke buurten kan nu dankzij extra en gerichte aandacht worden voorkomen dat achterstanden blijven groeien en de samenleving steeds meer verdelen. Neem dit al jarenlang circulerende inzicht eindelijk ter harte: it takes a village to raise a child!

Bovendien: in deze zogenaamd zwakke buurten liggen net zoveel potentiële talenten en kwaliteiten van jeugd als elders. Maar vaak moet je wel wat dieper graven om ze te ontginnen en wat langer slijpen om er diamanten van te maken. Investeer daarom in voldoende jeugdprofessionals die vanuit een gedeelde visie en een gedegen plan zorgen voor een concreet aanbod in de buurt, met veel aandacht voor positieve gezondheid, gezonde leefstijl en mentale kracht.

Investeer daarnaast in opvoedondersteuning en opvang die goed aansluiten bij wat juist deze ouders en kinderen nodig hebben. Zorg dus ook voor grotere bestaanszekerheid en voorkom bestaansstress bij ouders. Maak daarbij gebruik van de basisstructuren die er in de wijk vaak al zijn: de netwerken van onder meer sociaal werkers, schuldhulpverleners, huisartsen, wijkverpleegkundigen, spijbelambtenaren, wijkagenten, vrijwilligers en sociaal raadslieden. Die brede buurt- en

wijknetwerken manifesteren zich bovendien in scholen, kinderopvang en buurthuizen en óp straat. Alleen met ondersteuning vanuit een dergelijk hecht en veelomvattend sociaal weefsel wordt de start van het kind écht kansrijker.

Dan de concrete voorstellen van de SER.

SER-voorstel: realiseer een toegankelijk aanbod voor jonge kinderen

Sociaal Werk Nederland adviseert om als je wilt dat ouders, vooral die met midden- en lagere inkomens gebruikmaken van de kinderopvang, je ervoor moet zorgen dat zij niet méér betalen dan de inkomensafhankelijke ouderbijdrage. Het mag niet zo zijn dat zij zelf nog een eigen bijdrage bovenop het maximale tarief moeten betalen.

Als samenleving willen we juist de ouders en kinderen die baat hebben bij kinderopvang alle kansen bieden om achterstanden te voorkomen. Om goed beslagen ten ijs te starten op de basisschool is het cruciaal dat deze kinderen leren spelen en leren functioneren in groepen, zowel sociaal en gedragsmatig als qua taal en andere cognitieve vaardigheden.

Als de gemeente in haar huidige beleid een bekostiging van een uurprijs hanteert die niet hoger is dan het maximale tarief bestaat het risico dat peuterspeelzalen en de vve-peuterspeelzalen een bijdrage boven dat maximale tarief moeten vragen. In de nieuwe bekostiging moet daarom rekening worden gehouden met het feit dat opvangvormen zoals de geharmoniseerde peuterspeelzalen, gemiddeld een hogere uur-kostprijs hebben dan de kinderdagverblijven en de bso. Die extra kosten moet je niet willen verhalen op juist deze ouders.

Om de drempel voor ouders uit met name lagere SES-groepen en achterstandswijken om hun kind naar de opvang te brengen zo laag mogelijk te houden is het een randvoorwaarde dat de kosten laag en het systeem zo simpel mogelijk is.

Eenvoud in het systeem is volgens Sociaal Werk Nederland vooral te realiseren als ouders alleen een netto-tarief betalen en er niet achteraf nog verrekeningen plaatsvinden. Vooral bij ouders die gebruikmaken van de peuterspeelzalen is het zaak om dit eenvoudig te regelen, juist ook omdat de peuters gemiddeld maar zo'n 1,5 jaar op de peuterspeelzalen verblijven.

SER-advies: Twee dagen per week kinderopvang voor alle 0-4 jarigen

De SER wil een financieel toegankelijk aanbod van twee dagen kinderopvang per week voor álle kinderen, in eerste instantie voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Dus ongeacht of en hoeveel hun ouders werken.

Sociaal Werk Nederland stelt dat kinderopvang voor alle ouders aantrekkelijk moet zijn, en dat zij dus keuzevrijheid moeten hebben. Door onze lange ervaring met het opvangen van juist kwetsbare kinderen in de voormalige peuterspeelzalen (thans peuteropvang), zijn wij er geen voorstander van om het aanbod van 16 uur per week te koppelen aan slechts twee hele dagen. Juist ouders uit lagere SES-groepen hebben baat bij een aanbod waarbij ouders de mogelijkheid hebben om die 16 uur te spreiden over bijvoorbeeld vier dagen in de week, zoals we dat kennen vanuit het peuterspeelzaalwerk. Vanuit pedagogisch oogpunt weten we dat het voor veel peuters effectiever is als een vve-programma over meerdere dagdelen wordt aangeboden. Maatwerk houdt rekening met onder meer de spanningsboog van deze jonge kinderen en een goede mix van spaced en massed learning. Hoe dat per kind uitpakt kan het best beoordeeld worden door de aanbieder en diens pedagogische professionals.

SER-advies: realiseer een aantrekkelijk en goed bso-aanbod

Sociaal Werk Nederland: met extra aandacht voor kinderen in kwetsbare buurten

Momenteel kunnen alleen kinderen van wie beide ouders werken/studeren, gebruikmaken van de bso

die immers mede gefinancierd wordt uit de inkomensafhankelijk ouderbijdrage via de toeslagen: een relatief beperkte groep kinderen. Van de kinderen die daar geen gebruik van kunnen of willen maken, zal een deel prima thuis kunnen spelen en/of gebruikmaken van kinder- en sportactiviteiten. Dit aanbod vraagt in veel gevallen een financiële bijdrage, zoals bij sport- en scoutingverenigingen. Een groeiende groep kinderen en jongeren kan echter door het gebrek aan positieve aandacht en begeleiding in de thuisomstandigheden en de sociale omgeving daar géén gebruik van maken en brengt te veel 'op straat' door. Dit zijn de kinderen voor wie extra inzet gepleegd moet worden, omdat voor hen de mogelijkheid voor optimale ontwikkeling ontbreekt. Bovendien lopen ze het gevaar op straat in contact te komen mét of zelfs geronseld te worden vóór criminele activiteiten. Zoals de Raad voor Volksgezondheid en samenleving zegt: investeer juist daar waar de achterstand het grootst is, en dus de opbrengst van preventief aanbod maximaal. Rolmodellen, pedagogische bijsturing en drempelloze gratis faciliteiten in de directe omgeving zijn hierin cruciaal.

Zorg dat voor deze kinderen een aantrekkelijk aanbod beschikbaar is in de buurt met extra aandacht voor een gezonde levensstijl. Denk daarbij aan laagdrempelige, gratis (of zeer goedkope) activiteiten, gratis huiswerkbegeleiding en "huiskamers in de buurt", geboden door het sociaal werk. Alleen kinderwerk en jeugdwerk dat vanuit een gemeente wordt gefinancierd verzorgt gratis kinderwerk in de buurt of in en om de basisschool. Vaak gebeurt dat in combinatie met buurtsportcoaches in de buurt- en wijkcentra, op Cruyffcourts en Krajicekcourts. Maar de beschikbaarheid van kinderwerk en de courts is een politieke keuze, afhankelijk van lokaal beleid en financiële middelen, en daarom niet overall aanwezig. ([Rapport Kinderwerk, 2021](#); [factsheet Kinderwerk, 2021](#))

Nogmaals: kinderen in een achterstandssituatie zullen minder snel gebruikmaken van voorzieningen die geld kosten, niet dichtbij zijn of niet aansluiten bij de sociaal-culturele achtergrond van het gezin. Sociaal Werk Nederland pleit er daarom voor een landelijk aanbod te realiseren voor alle kinderen tussen 4 en 13 jaar. De mogelijkheid dat aanbod naar lokale behoefte in te vullen rond diversiteit moet daarbij gehandhaafd worden. Het IJslandse model waarbij alle kinderen een voucher krijgen die te besteden is aan activiteiten buiten de school kan als inspiratie gelden.

SER-voorstel: Realiseer een eenvoudig financieringssysteem

Nog los van de ellende van de toeslagenaffaire zijn we het van harte eens met dit voorstel. Sterker nog: we pleiten er al jaren voor. Juist ouders van de jeugd voor wie wij werken stranden immers veel te vaak in het moeras van de complexe financieringsstromen op dit gebied.

De SER stelt bovendien dat bij het inrichten van een eenvoudig financieringssysteem wél de positieve verworvenheden van de kinderopvang behouden moeten worden. Dat zijn:

- de keuzevrijheid van ouders
- de diversiteit van het aanbod
- de innovatieve kracht van de sector

Over de keuzevrijheid en de diversiteit hadden we het hiervoor. Daarom nu alleen nog een korte beschouwing over de innovatieve kracht van de sector. Dat is inderdaad een kermerkende kwaliteit van de sector kinderopvang. In coronatijden zagen we juist hoe de kinderdagverblijven, de bso en de peuterspeelzalen zich openstelden voor noodopvang, en dit in nauwe samenspraak deden met scholen en de gemeente. Ook zien wij dat met name peuterspeelzalen nieuwe samenwerkingsverbanden zijn aangegaan met scholen, in integrale kindcentra en in buurt- en wijkcentra.

Sociaal Werk Nederland pleit er daarom voor het nieuwe aanbod voor alle kinderen van 0 tot 13 jaar niet te beperken tot één partij of voorziening, maar open te stellen voor alle partijen die op lokaal niveau kunnen bieden wat kinderen en ouders graag wensen. In opdracht van het ministerie van VWS laten we nu onderzoek doen naar de staat en inhoud van het vrijwillige jeugd- en jongerenwerk in Nederland. Met de resultaten van dit onderzoek en eerdere landelijke onderzoeken naar het professioneel kinderwerk en het jongerenwerk in Nederland verkrijgen wij een totaalbeeld van deze

sector, die juist op lokaal niveau zoveel kan betekenen voor kinderen en hun ouders naast en buiten het onderwijs.

Doel is om de integrale pedagogische omgeving van opgroeien vorm te geven: met kinderopvang en bso, én kinderwerk, jongerenwerk informeel jeugdwerk, én school. Alleen als echt voor elk kind in elke buurt passend aanbod is, kun je claimen dat je als samenleving 'alle kansen biedt voor elk kind'.

Een mooie uitdaging hierin is ook de zorgen dat kinderen die extra hulp of zorg nodig hebben, die snel en laagdrempelig kunnen krijgen. Een nauwere samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, jeugdhulp en jeugdzorg, op lokaal niveau kan hierin veel betekenen.

Tot slot

Al met al zijn we ingenomen met de intenties en de hoopgevende voorstellen van de SER. Volgens ons dragen ze bij aan het optimaliseren van de toegang en het gebruik van opvang, met name voor kinderen van 0 tot 13 jaar die in een achterstandssituatie verkeren. En daar moeten we met z'n allen zo snel mogelijk mee beginnen.

Met vriendelijke groet,

Lex Staal
Directeur
Sociaal Werk Nederland

cc.

E. Bijlsma – Brancheorganisatie Kinderopvang
L. Ypma – Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang
F. Weima – PO Raad
H. Spigt - Jeugdzorg Nederland
L. Geluk - VNG
Vaste commissies Tweede Kamer: VWS, SZW, JenV en OCW